

dansk Side talte cand. mag. Aksel E. Christensen i den historiske Sektion om Sundtoldregnskaberne og Østersøhandelen, Resultater og Problemer, medens Arkivar Arthur G. Hassø i Arkivsektionen redegjorde for Kilderne til lettisk og estnisk Historie i det danske Rigsarkiv.

I Tilslutning til Kongressen var der i Riga arrangeret en stor Udstilling af Billeder, Kort og Malerier, der viste Byen Rigas Vækst gennem Tiderne frem til Dagen idag. Endvidere blev der paa to af Kongressens Mødedage foretaget store Heldagsudflugter i Turistbiler. Den første, der var den mest vellykkede, gik over Ronneburg, Rigaerærkebispens Sommerresidens, til Valmiera med ærkæologiske Udgravninger og hjem over Cesis med den majestætiske Ordensborg. To Dage senere fandt der en Ekskursion Sted gennem Kurland til de vigtige lettiske Udgravninger af Byer og Borge omkring Aar 1000 i Talsi og Kandava. Flertallet af de Byer, man besøgte, arrangerede store Festligheder, og der vistes Kongresdeltagerne megen Gæstfrihed ogsaa af Byen Riga. Statspræsidenten, Dr. Ulmanis, der var Kongressens høje Protektor, modtog samtlige Deltagere ved en Reception paa Slottet.

Paa Slutningsmødet vedtoges det at gøre de baltiske Historikermøder til en fast Institution og paa ny at mødes i Sverige i 1941.

Harald Jørgensen.

Paa samme Forlag, Gustav Fischers i Jena, hvor i 1933 den store *Dänische Wirtschaftsgeschichte* udkom, er der 1935 fremkommet et Arbejde, som vil være særdeles instruktivt for nordiske Læsere: Karl Wührer: *Beiträge zur ältesten Agrargeschichte des germanischen Nordens* (152 Sider). Forf. har som Stipendiat været udsendt til de nordiske Lande fra det af Professorerne Alfons Dopsch og Erna Patzelt ledede Seminar für Wirtschafts- und Kulturgeschichte ved Wiener-Universitetet, og man maa beundre det Overblik, det er lykkedes ham at skaffe sig over Faglitteraturen lige op til 1935. Bogen er — paa Svensk — tilegnet svenske Venner.

Da de skriftlige Kilder først dukker ret sent op her i Norden, er Forf. hurtigt blevet klar over, at den ældste Agrarhistorie her nødvendigvis maa støtte sig til Arkæologien, Stednavneforskningen, Bebyggelseshistorien og flere andre Hjælpevidenskaber, og han fremdrager derfor stadig disse Nabovidenskabers Forskningsresultater og udnytter dem for den egentlige Landbrugs-historie.

Til Indledning drøfter Forf. Værdien af de antike Beretninger, som han med Rette advarer mod at gøre for stor, naar det drejer

sig om det fjerne Norden, til hvis Folkeslag den antike Verden kun kan have haft et meget begrænset Kendskab. Han anfører Klimaforskningens Resultater, og beklager, at de endnu ikke altid med fuld Tryghed lader sig anføre til Forklaring af bebyggelseshistoriske Foreteelser. I et Hovedafsnit om Arten af den ældste faste Bosættelse i Skandinavien omtaler han Skoven, især den aabne Skov af Lunde og Lysninger, og Overgangsomaadet imellem Skovbryn og aaben Flade med Eng og Græsgang, som den Naturformation, der især blev foretrukket af den ældste Agerbruger. Dernæst afvejer og sammenligner han Arkæologiens, Stednavneforskningens og den egentlige Bebyggelseshistories Vidnesbyrd, der alle synes at pege hen imod Tiden kort før Kristi Fødsel som den Tid da den danske Landsby opstaar. Det er muligt, at Forf. her gaar noget videre end berettiget. Det tør, som nylig fremført (1937) i Prof. Hatts »Landbrug i Danmarks Oldtid«, ikke benægtes, at Landsby forekommer Side om Side med Enkeltgaard allerede i Stenalderen. At der i førromersk Jernalder sker en stærk Intensivering af Landsbybebyggelsen, er dog sikkert nok.

Et meget instruktivt Kapitel handler om Agerfordeling og Markordning (Flurverfassung), med fyldige Referater af den paa-gældende Litteratur op til den nyeste Tid.

Sluttelig inddrages i et meget interessant Afsnit ogsaa Rets-historiens, Folkemindevidenskabens og Religionshistoriens Hovedresultater i Undersøgelsen, og Bogen ender med et kort og klart Tilbageblik over Resultaterne.

Der eksisterer næppe i nordisk Litteratur i Øjeblikket nogen Bog, der giver en mere alsidig og lærerig Introduktion til Studiet af Nordens ældste Agrarhistorie. Med klart Blik for det væsentlige i de forskellige Forskningsgrenes Resultater forbinder Forf. en selv for nordiske Forskere usædvanlig Belæsthed, der har gjort hans Bog til en uundværlig Haandbog for enhver nordisk Agrarhistoriker, ikke mindst paa Grund af de særdeles fyldige Kilde- og Litteraturhenvisninger og Referater af Speciallitteraturen om dette Emne fra samtlige nordiske Lande, og da Bogen er forsynet med et 20 Sider stort tættrykt tospaltet Sag- og Navneregister, kan der ikke være Tvivl om, at den vil finde mange Benyttede i Norden.

Netop den Omstændighed, at Forf. kommer fra et mellem-europæisk Milieu og er udgaaet fra Alfons Dopsch's Skole, hvis Leder mere end nogen anden har sat sit Præg paa den europæiske økonomiske Historie, ogsaa i Norden, har sikkert bidraget til at styrke hans Evne til hurtigt at orientere sig ogsaa i Nordens

Agrarhistorie og indordne dens Resultater i deres almeneuropæiske Sammenhæng.

Svend Aakjær.

Vor Kundskab om Oldtidens Bygningsformer i Danmark er blevet overordentlig stærkt udvidet ved de Udgravninger, som Hans Kjær og siden fremforalt Gudmund Hatt har foretaget i Jylland i de sidste Aartier. De Bygninger, man har fundet, har været enten lerklinede eller med Jord- og Græstørsvægge. Der har dog sikkert samtidig været andre Bygningskonstruktioner i Anvendelse, og hvad der gælder for Jylland, behøver ikke ogsaa at gælde for Øerne. Det maa antages, at der er meget langt igen, inden disse Spørgsmaal kan besvares med nogen Sikkerhed; i Særdeleshed ved vi endnu næsten intet om, i hvad Udstrækning Træbygninger har været i Brug. Ogsaa her vil dog Udgravninger kunne give os bedre Besked; selv om Træet er borttraadnet, vil Aftrykket deraf i Jorden ofte endnu kunne paavises. Men samtidig maa den største Vægt lægges paa Studiet af endnu bevarede Bygninger med gamle Konstruktionstyper.

Træarkitekturen i Danmark har dels været Stavbygninger, udelukkende med lodrette Vægplanker, dels Bulhuse, med vandrette Planker indskudt mellem de lodrette Vægstolper. Den første Type er den bedst kendte, og man tænker sig sædvanlig — uden at der dog vides meget positivt derom — at vort ældste Sæt af Kirker har været Stavkirker. Men Bulkonstruktionen har aabenbart haft en ligesaa stor Udbredelse indenfor Sydskan-dinavien. Derom har tidligere meget lidt været kendt, men det fremgaar klart af en storstilet Publikation, som er udsendt i disse Aar, nemlig Mogens Clemmensen: *Bulhuse, Studier over gammel dansk Træbygningskunst* (1937). Det er et i enhver Henseende mønstergyldigt Værk, med udtømmende Beskrivelser og med geografiske og historiske Redegørelser for Bulhusenes Udbredelse. De er især karakteristiske for det østlige Jylland og Sønderjylland, Halland, det nordlige Skaane, Blekinge samt Øland og Gotland. Paa de danske Øer kan de derimod kun ganske sporadisk paavises.

Arkitekt Clemmensen har igennem 20 Aar forberedt dette Værk, og det er hans store Fortjeneste at have foretaget sine Undersøgelser og Opmaalinger, inden det var for sent. Det var et Arbejde i yderste Øjeblik; mange af de Bulhuse, han har maalt og beskrevet, er nu forsvundne, og snart vil Bulhuset kun være at finde i Bygningsmuseerne.

Poul Nørlund.

»Der Verein für Mecklenburgische Geschichte und Altertums-kunde« har under ledelse af Dr. Friedrich Stühr udsendt bind